

עבודת 2: תמורה, צופן אניגמה, קריפטו-אנליזה וצופן RSA

אופן כתיבת תשובה לשאלות

- 1) יש להראות פתרון מלא. הסבירו היטב את מהלך הפתרון.
- 2) יש לנמק היטב כל שלב של פתרון. תשובה ללא הסבר ולא נימוק, אפילו נכון, לא תתקבל.
- 3) יש לרשום ליד כל תשובה את מספר של השאלה שעלייה אתם עונים.

מועד הגשה

- 1) הגשה היא עד סוף יום ההגשה, ככלומר עד השעה 23:59 באותו היום. אל תחכו לרגע האחרון. תכנו אתzmanכם בהתאם. הגיעו לפני.
- 2) אישור במועד ההגשה יגרור הורדה של ציון, 5 נק' לכל יום אישור או חלק ממנו. בכל מקרה לא יהיה ניתן להגיש מעבר ל-2 ימי אישור ממועד ההגשה דלעיל.

אופן הגשה

- 1) קראו היטב את השאלות. עליהם לענות על כל השאלות בעבודה זו.
- 2) הגשת העבודה תהיה דרך אתר הקורס במודול בלבד בלבד. הגשת העבודה היא **ביחידים או בזוגות**.
- 3) כיצד הגיעו?
  - א) יש לסרוק או להמיר את העבודה לקובץ pdf ולהגיש אותו (סרייקה לא ברורה או מוטשטשת לא תיבדק).
  - ב) • במידה שאת.ה מגיש.ה פתרונות בלבד אז בשם הקובץ שיוגש למערכת ההגשה יהיה מספר ת"ז ושם של המגיש ושם של העבודה. לדוגמה: עבודה-2-ירמיהו-ת-ז-pdf.123456789-.
  - במידה שאת.ה מגישים פתרונות כזוג או בשם הקובץ שיוגש למערכת ההגשה יהיו מספרי ת"ז ושמות של המגישים ושם של העבודה. לדוגמה: עבודה-2-ירמיהו-ת-ז-9-123456789-113114115-gal.pdf.
- 4) בקובץ המוגש יש להוסיף את התיעוד הבא בעמוד הראשון (בעברית או באנגלית, לבחירתכם). יש לשנות את השם שלכם ואת תעודה הזהות לטעות הזהות שלכם. ובמקום סולומית יש לכתוב את מספר העבודה.
 Assignment: #
 Author1: Israel Israeli, ID: 01234567
 Author2: Dave David, ID: 8910111213
- 5) לאחר שהעליתם את הקבצים שלכם למודול, הורידו אותם מהמודול למחשב שלכם וודאו כי הקבצים תקינים וכי העליתם את הקבצים הנכונים והמלאים. לאחר תום מועד ההגשה לא יתקבלו ערורים על כך שהעליתם קבצים לא תקינים או שהעליתם בטעות קבצים אחרים / לא נכוןים.

שאלות

- 1) שאלות בנוגע העבודה יש לשאול בפורום באתר המודל של הקורס או בשעות קבלה של המתרגל/ת האחראי/ת בלבד. אין לשלו שאלות במיל לא למתרגל האחראי ולא למתרגלים/מרצים אחרים.
- 2) ניתן לשאול שאלות הבקרה ומיקוד על המשימות שבעבודה במידה ומשימה מסוימת לא ברורה. לא ניתן לשאול על הפתרונות שלכם. לדוגמה, לא ניתן לשאול האם הפתרון שלי נכון, לא ניתן לשאול למה הפתרון לא עובד, וכדומה.

שונות

- 1) השאלות בעבודה זו הינם שות משקל. ככלומר, משקל כל שאלה הוא 100 חלקים מס' השאלות בעבודה.
- 2) בשאלת מרובת סעיפים, הסעיפים הם שווים משקל. ככלומר משקל כל סעיף הוא משקל השאלה כולה חלק מס' הסעיפים השאלה.

בצלחה!

עבודת 2: תמורה, צופן אניגמה, קריפטו-אנליזה וצופן RSA

שאלה 1 (10 נקודות)

VSLBHPNAQRPELCGGUVFZRFFNTRCYRNFRJEVGRLBHEANZRURER

שאלה 2 (9 נקודות)

הטקסט הבא

BXNKJLGZ

הוצפן ע"י צופן אניגמה עם המשקפת המשותנה

$$\pi = (\text{AG}) (\text{XI}) (\text{LP}) (\text{HD}) (\text{ES}) (\text{TY}) .$$

מצאו את הטקסט המקורי.

שאלה 3 (9 נקודות)

הטבלה הבאה מראה מילימ אופייניות מהודעות מוצפנות מאותו יום.

WWODFS	TASEQM	JMKNZC	FSZWUW	JBNPLT	CFDXVR
DLVQMF	VBRULE	GTACDP	KYESTU	AZJLIV	IRLGNI
PEQIYH	XONKHK	UNBJWX	LVIHPY	ZCFRSL	BJXAEZ
OQYFCJ	MHGPOA	YDWMJB	QXCBGN	NKTVAG	PHHORD
RUUTKQ	SGMYXO	EIVZBF			

a) הוכיחו כי התמורות המתאימות של צופן אניגמה הן:

$$\Delta_4 \Delta_1 = (\text{JNVU}) (\text{ZRTE}) (\text{GCXKS} \text{YMPI}) (\text{ALHOFWDQ} \text{B}) ,$$

$$\Delta_5 \Delta_2 = (\text{HO}) (\text{XG}) (\text{DJEYT}) (\text{MZIBL}) (\text{FVPRNW}) (\text{AQCSUK}) ,$$

$$\Delta_6 \Delta_3 = (\text{MOS}) (\text{CNK}) (\text{BXZW}) (\text{TGAP}) (\text{FLIYJV}) (\text{QHDREU}) .$$

b) נניח כי התמורות $\Delta_1, \Delta_2, \Delta_3, \Delta_4, \Delta_5, \Delta_6$ הן בסדר רייבסקי. נתון הטקסט הבא שהוצפן ע"י צופן אניגמה:

MWORVZ

חשבו את הטקסט המקורי.

שאלה 4 (9 נקודות)

הtekst הבא הוכפן ע"י צופן אפיני:

BDHS CZTF ZX OZTZCFA ADYC RLXCF ZC OZMZYP XDTFDYF FOXFX
 OZKF ADYC OZMF CUF SFXHOCX DK XDTFDYF FOXFX CUZYJZYP
 ADYC RDSSB LQDHC CUF KHCHSF SFTFTQFS VDTIOFTFYCX KDSPFC
 CUF ZYXHOCX ADYC RDSSB RULC DCUFS IFDIOF CUZYJ ZK
 BDH XHVVFFA ZY CUZX CFOO TF UDR ADYC KDSPFC CD ULMF KHY

היעזרו בкриיפטו-אנליזה כדי למצוא את הטקסט המקורי.

שאלה 5 (9 נקודות)תהי $\Sigma \rightarrow \Sigma$: π תמורה מעל אלפבית Σ . הוכחו או הפריכו ע"י דוגמה נגדית את הטענות הבאות:

- (a) אם π מחרור באורך k izi $\pi^k = \text{id}$.
- (b) אם π מחרור באורך k izi k הוא השלם הקטן ביותר עבורו $\pi^k = \text{id}$.

שאלה 6 (9 נקודות)תהי Σ אלפבית בעל n אותיות. כלומר $n = |\Sigma|$. נסמן ב- S_n הקבוצה של כל התמורות האפשרות מעל Σ הוכחו את הטענה הבאה:
אם קיימת Tamura $\alpha \in S_n$ כך שלכל $\beta \in S_n$ מתקיים:

$$\alpha\beta = \beta\alpha$$

$$\alpha = \text{id}.$$

שאלה 7 (9 נקודות)

אליס שולחת לבוב הודעה. אליס מצפינה את הודעה ע"י צופן RSA עם הפרמטרים

$$b = 107, \quad p = 73, \quad q = 31.$$

ההצפנה של הודעה היא

$$y = \text{DED}.$$

- (a) הוכחו כי המפתח הציבורי הוא $(a, p, q) = (323, 73, 31)$.

- (b) חשבו את הטקסט המקורי של אליס שלחה.

שאלה 8 (9 נקודות)

פתרו את המערכת משוואות הבאה בעזרת המשפט השאריות הסיני:

$$x \equiv 12 \pmod{25}$$

$$x \equiv 9 \pmod{26}$$

$$x \equiv 23 \pmod{27}.$$

 שאלה 9 (9 נקודות)

פתרו את המערכת משוואות הבאה:

$$13x \equiv 4 \pmod{99}$$

$$15x \equiv 56 \pmod{101}.$$

רמז: השתמשו באלגוריתם המוכלל של אוקליד ולאחר כך המשפט השאריות הסיני.

 שאלה 10 (9 נקודות)בוב בונה מפתח ציבורי ומפתח סודי של צופן RSA עם הפרמטרים $b = 31$, $q = 41$, $p = 37$.(א) חשבו את n , $\phi(n)$ ו- a .(ב) אליס מצפינה את הטקסט הגלוי `bccc`. מהי הטקסט מוצפן שהוא שולחת לבוב?(ג) הוכחו שהפענוח של הטקסט מוצפן שמצאים בסעיף ב' נותן `bccc`.

רמז:

$$(-11)(1440) + (511)(31) = 1, \quad (-9)(41) + (10)(37) = 1.$$

 שאלה 11 (9 נקודות)

נתון הטקסט גלי

`thefutureisgood`

והtekst מוצפן שלו

`FOPBVFWDFCCGMAT`

הtekst הוצפן עם צופן היל. מצאו את המפתח.

פתרונות **שאלה 1**

הטקסט הוצפן ע"י צופן זהה עם המפתח $k = 13$

$$d_k(y) = y - k \bmod 26 .$$

y	V	S	L	B	H	P	N	A	Q	R	P	E	L	C	G	G	U	V	F	Z	R	F	F	N	T	R
y	21	18	11	1	7	15	13	0	16	17	15	4	11	2	6	6	20	21	5	25	17	5	5	13	19	17
$d_k(y)$	8	5	24	14	20	2	0	13	3	4	2	17	24	15	19	19	7	8	18	12	4	18	18	0	6	4
x	i	f	y	o	u	c	a	n	d	e	c	r	y	p	t	t	h	i	s	m	e	s	s	a	g	e

y	C	Y	R	N	F	R	J	E	V	G	R	L	B	H	E	A	N	Z	R	U	R	E	R		
y	2	24	17	13	5	17	9	4	21	6	17	11	2	7	4	0	13	25	17	20	17	4	17		
$d_k(y)$	15	11	4	0	18	4	22	17	8	19	4	24	15	20	17	13	0	12	4	7	4	17	4		
x	p	l	e	a	s	e	w	r	i	t	e	y	o	u	r	n	a	m	e	h	e	r	e		

 שאלה 2 התמורות של צופן אניגמה הן:

x	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
$\alpha_1(x)$	E	K	M	F	L	G	D	Q	V	Z	N	T	O	W	Y	H	X	U	S	P	A	I	B	R	C	J
$\alpha_2(x)$	A	J	D	K	S	I	R	U	X	B	L	H	W	T	M	C	Q	G	Z	N	P	Y	F	V	O	E
$\alpha_3(x)$	B	D	F	H	J	L	C	P	R	T	X	V	Z	N	Y	E	I	W	G	A	K	M	U	S	Q	O
$\rho(x)$	Y	R	U	H	Q	S	L	D	P	X	N	G	O	K	M	I	E	B	F	Z	C	W	V	J	A	T

הכלל מצפין והכלל מפענה של צופן אניגמה מוגדרים באופן הבא. נתון תמורה משקפת המשתנה (נתונה בשאלת)

$$\pi = (\text{AG})(\text{XI})(\text{LP})(\text{HD})(\text{ES})(\text{TY}) .$$

לכל מילה x של טקסט גלי, לכל $n \leq i \leq 1$ הכלל מצפין הוא:

$$e(x_i) = \Delta_i(x_i)$$

ולכל לכל מילה $y_n \dots y_1$ של טקסט מוצפן, לכל $n \leq i \leq 1$ הכלל מפענה הוא:

$$d(y_i) = \Delta_i(y_i)$$

כאשר Δ_i היא התמורה המורכבת

$$\Delta_i = \pi \ [\alpha_3^i]^{-1} \alpha_2^{-1} \alpha_1^{-1} \rho \alpha_1 \alpha_2 \alpha_3^i \pi(x_i)$$

כאשר

$$\alpha_3^i = \sigma_{-i} \alpha_3 \sigma_i , \quad [\alpha_3^i]^{-1} = \sigma_{-i} \alpha_3^{-1} \sigma_i .$$

נתון הטקסט מוצפן:

BXNKJLGZ .

$y_1 = \mathbb{B}$ (1)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 B & \xrightarrow{\pi} & B & \xrightarrow{\sigma_1} & C & \xrightarrow{\alpha_3} & F & \xrightarrow{\sigma_{-1}} & E & \xrightarrow{\alpha_2} & S & \xrightarrow{\alpha_1} & S & \xrightarrow{\rho} & F \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & D & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & C & \xrightarrow{\sigma_1} & D & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & B & \xrightarrow{\sigma_{-1}} & A & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{G} \\
 \end{array}$$

 $x_2 = \mathbb{X}$ (2)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 X & \xrightarrow{\pi} & I & \xrightarrow{\sigma_2} & K & \xrightarrow{\alpha_3} & X & \xrightarrow{\sigma_{-2}} & V & \xrightarrow{\alpha_2} & Y & \xrightarrow{\alpha_1} & C & \xrightarrow{\rho} & U \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & R & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & G & \xrightarrow{\sigma_2} & I & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & Q & \xrightarrow{\sigma_{-2}} & O & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{O} \\
 \end{array}$$

 $x_3 = \mathbb{N}$ (3)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 N & \xrightarrow{\pi} & N & \xrightarrow{\sigma_3} & Q & \xrightarrow{\alpha_3} & I & \xrightarrow{\sigma_{-3}} & F & \xrightarrow{\alpha_2} & I & \xrightarrow{\alpha_1} & V & \xrightarrow{\rho} & W \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & N & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & T & \xrightarrow{\sigma_3} & W & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & R & \xrightarrow{\sigma_{-3}} & O & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{O} \\
 \end{array}$$

 $x_4 = \mathbb{K}$ (4)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 K & \xrightarrow{\pi} & K & \xrightarrow{\sigma_4} & O & \xrightarrow{\alpha_3} & Y & \xrightarrow{\sigma_{-4}} & U & \xrightarrow{\alpha_2} & P & \xrightarrow{\alpha_1} & H & \xrightarrow{\rho} & D \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & G & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & R & \xrightarrow{\sigma_4} & V & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & L & \xrightarrow{\sigma_{-4}} & H & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{D} \\
 \end{array}$$

 $x_5 = \mathbb{J}$ (5)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 J & \xrightarrow{\pi} & J & \xrightarrow{\sigma_5} & O & \xrightarrow{\alpha_3} & Y & \xrightarrow{\sigma_{-5}} & T & \xrightarrow{\alpha_2} & N & \xrightarrow{\alpha_1} & W & \xrightarrow{\rho} & V \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & I & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & F & \xrightarrow{\sigma_5} & K & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & U & \xrightarrow{\sigma_{-5}} & P & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{L} \\
 \end{array}$$

 $x_6 = \mathbb{L}$ (6)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 L & \xrightarrow{\pi} & P & \xrightarrow{\sigma_6} & V & \xrightarrow{\alpha_3} & M & \xrightarrow{\sigma_{-6}} & G & \xrightarrow{\alpha_2} & R & \xrightarrow{\alpha_1} & U & \xrightarrow{\rho} & C \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & Y & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & V & \xrightarrow{\sigma_6} & B & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & A & \xrightarrow{\sigma_{-6}} & U & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{U} \\
 \end{array}$$

 $x_7 = \mathbb{G}$ (7)

$$\begin{array}{ccccccccccccc}
 G & \xrightarrow{\pi} & A & \xrightarrow{\sigma_7} & H & \xrightarrow{\alpha_3} & P & \xrightarrow{\sigma_{-7}} & I & \xrightarrow{\alpha_2} & X & \xrightarrow{\alpha_1} & R & \xrightarrow{\rho} & B \\
 & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & W & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & M & \xrightarrow{\sigma_7} & T & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & J & \xrightarrow{\sigma_{-7}} & C & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{C} \\
 \end{array}$$

$$x_8 = \underline{Z} \quad (8)$$

$$\begin{array}{ccccccccccccc} Z & \xrightarrow{\pi} & Z & \xrightarrow{\sigma_8} & H & \xrightarrow{\alpha_3} & P & \xrightarrow{\sigma_{-8}} & H & \xrightarrow{\alpha_2} & U & \xrightarrow{\alpha_1} & A & \xrightarrow{\rho} & Y \\ & \xrightarrow{\alpha_1^{-1}} & O & \xrightarrow{\alpha_2^{-1}} & Y & \xrightarrow{\sigma_8} & G & \xrightarrow{\alpha_3^{-1}} & S & \xrightarrow{\sigma_{-8}} & K & \xrightarrow{\pi} & \textcolor{red}{K} \end{array}$$

לפייכן הטקסט גליי הוא: . GOODLUCK .

שאלה 3

a) בהינתן מילה משוכפלת

$$xyz \underline{xyz}$$

הtekst המוצפן המתකבל ע"י צופן אניגמה הוא נקרא מילה אופיינית, אשר כתוב בביטחון הבא:

$$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \Delta_1(x)\Delta_2(y)\Delta_3(z)\Delta_4(x)\Delta_5(y)\Delta_6(z) .$$

המשפט ריבסקי I נותן את היחסים הבאים:

$$\begin{aligned} \sigma_4 &= \Delta_4\Delta_1(\sigma_1) , \\ \sigma_5 &= \Delta_5\Delta_2(\sigma_2) , \\ \sigma_6 &= \Delta_6\Delta_3(\sigma_3) . \end{aligned}$$

לדוגמה, לפי המילה האופיינית הראשונה ברשימה נקבל:

$$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{WWODES} \Rightarrow \sigma_1 = \text{W}, \sigma_4 = \text{D} \Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{W}) = \text{D} .$$

ז"א התמורה $\Delta_4\Delta_1$ על האות W פולטה D. בעזרת השיטה זו על כל המילים האופייניות ברשימה נקבל

את התמורות של כל האותיות:

$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{WWODFS}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{W}, \sigma_4 = \text{D}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{W}) = \text{D}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{DLVQMF}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{D}, \sigma_4 = \text{Q}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{D}) = \text{Q}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{PEQIYH}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{P}, \sigma_4 = \text{I}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{P}) = \text{I}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{OQYFCJ}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{O}, \sigma_4 = \text{F}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{O}) = \text{F}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{RUUTKQ}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{R}, \sigma_4 = \text{T}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{R}) = \text{T}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{TASEQM}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{T}, \sigma_4 = \text{E}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{T}) = \text{E}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{VBRULE}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{V}, \sigma_4 = \text{U}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{V}) = \text{U}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{XONKHK}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{X}, \sigma_4 = \text{K}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{X}) = \text{K}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{MHGPQA}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{M}, \sigma_4 = \text{P}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{M}) = \text{P}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{SGMYXO}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{S}, \sigma_4 = \text{Y}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{S}) = \text{Y}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{JMKNZC}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{J}, \sigma_4 = \text{N}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{J}) = \text{N}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{GTACDP}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{G}, \sigma_4 = \text{C}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{G}) = \text{C}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{UNBJWX}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{U}, \sigma_4 = \text{J}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{U}) = \text{J}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{YDWMJB}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{Y}, \sigma_4 = \text{M}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{Y}) = \text{M}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{EIVZBF}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{E}, \sigma_4 = \text{Z}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{E}) = \text{Z}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{FSZWUW}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{F}, \sigma_4 = \text{W}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{F}) = \text{W}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{KYESTU}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{K}, \sigma_4 = \text{S}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{K}) = \text{S}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{LVIHPY}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{L}, \sigma_4 = \text{H}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{L}) = \text{H}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{QXCBGN}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{Q}, \sigma_4 = \text{B}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{Q}) = \text{B}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{JBPNLT}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{J}, \sigma_4 = \text{N}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{J}) = \text{N}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{AZJLIV}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{A}, \sigma_4 = \text{L}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{A}) = \text{L}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{ZCFRSL}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{Z}, \sigma_4 = \text{R}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{Z}) = \text{R}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{NKTVAG}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{N}, \sigma_4 = \text{V}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{N}) = \text{V}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{CFDXVR}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{C}, \sigma_4 = \text{X}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{C}) = \text{X}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{IRLGNI}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{I}, \sigma_4 = \text{G}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{I}) = \text{G}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{BJXAEZ}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{B}, \sigma_4 = \text{A}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{B}) = \text{A}.$
$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{PHORD}$	$\Rightarrow \sigma_1 = \text{H}, \sigma_4 = \text{O}$	$\Rightarrow \Delta_4\Delta_1(\text{H}) = \text{O}.$

לפי התוצאות האלה נרשום את התמורה $\Delta_4\Delta_1$ ביצוג טבלה בטבלה הבאה:

x	$\Delta_4\Delta_1(x)$								
A	L	G	C	M	P	S	Y	Y	E
B	A	H	O	N	V	T	E	Z	R
C	X	I	G	O	F	U	J		
D	Q	J	N	P	I	V	U		
E	Z	K	S	Q	B	W	D		
F	W	L	H	R	T	X	K		

לפי הטבלה, אפשר לפרק את התמורה למחזוריים שלה ואז מקבל את הפירוק למחזוריים הבא:

$$\Delta_4\Delta_1 = (\text{JNVU})(\text{ZRTE})(\text{GCXKSYMPI})(\text{ALHOFWDQB}),$$

כנדרש.

מהAMILה האופיינית הראשונה ברשימה, לפי משפט ריבסקי I נקבל:

$$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{WWODFS} \Rightarrow \sigma_2 = \text{W}, \sigma_5 = \text{F} \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{W}) = \text{F}.$$

ז"א התמורה $\Delta_5\Delta_2$ על האות W פולטת F. בעזרת השיטה זו על כל המילים האופייניות ברשימה נקבל את התמורות של כל האותיות:

$$\begin{aligned} \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{WWODFS} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{W}, \sigma_5 = \text{F} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{W}) = \text{F}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{DLVQMF} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{L}, \sigma_5 = \text{M} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{L}) = \text{M}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{PEQIYH} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{E}, \sigma_5 = \text{Y} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{E}) = \text{Y}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{OQYFCJ} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{Q}, \sigma_5 = \text{C} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{Q}) = \text{C}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{RUUTKQ} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{U}, \sigma_5 = \text{K} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{U}) = \text{K}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{TASEQM} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{A}, \sigma_5 = \text{Q} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{A}) = \text{Q}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{VBRULE} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{B}, \sigma_5 = \text{L} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{B}) = \text{L}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{XONKHK} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{O}, \sigma_5 = \text{H} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{O}) = \text{H}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{MHGPOA} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{H}, \sigma_5 = \text{O} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{H}) = \text{O}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{SGMYXO} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{G}, \sigma_5 = \text{X} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{G}) = \text{X}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{JMKNZC} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{M}, \sigma_5 = \text{Z} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{M}) = \text{Z}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{GTACDP} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{T}, \sigma_5 = \text{D} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{T}) = \text{D}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{UNBJWX} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{N}, \sigma_5 = \text{W} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{N}) = \text{W}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{YDWMJR} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{D}, \sigma_5 = \text{J} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{D}) = \text{J}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{EIVZBF} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{I}, \sigma_5 = \text{B} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{I}) = \text{B}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{FSZWUW} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{S}, \sigma_5 = \text{U} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{S}) = \text{U}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{KYESTU} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{Y}, \sigma_5 = \text{T} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{Y}) = \text{T}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{LVIHPY} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{V}, \sigma_5 = \text{P} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{V}) = \text{P}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{QXCBGN} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{X}, \sigma_5 = \text{G} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{X}) = \text{G}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{JBPNLT} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{B}, \sigma_5 = \text{L} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{B}) = \text{L}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{AZJLIV} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{Z}, \sigma_5 = \text{I} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{Z}) = \text{I}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{ZCFRSL} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{C}, \sigma_5 = \text{S} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{C}) = \text{S}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{NKTVAG} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{K}, \sigma_5 = \text{A} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{K}) = \text{A}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{CFDXVR} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{F}, \sigma_5 = \text{V} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{F}) = \text{V}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{IRLGNI} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{R}, \sigma_5 = \text{N} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{R}) = \text{N}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{BJXAEZ} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{J}, \sigma_5 = \text{E} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{J}) = \text{E}. \\ \sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 &= \text{HPHORD} & \Rightarrow \sigma_2 = \text{P}, \sigma_5 = \text{R} & \Rightarrow \Delta_5\Delta_2(\text{P}) = \text{R}. \end{aligned}$$

לפי התוצאות האלה נרשום את התמורה $\Delta_5\Delta_2$ בייצוג טבלה הבא:

x	$\Delta_5\Delta_2(x)$
A	Q
B	L
C	S
D	J
E	Y
F	V

x	$\Delta_5\Delta_2(x)$
G	X
H	O
I	B
J	E
K	A
L	M

x	$\Delta_5\Delta_2(x)$
M	Z
N	W
O	H
P	R
Q	C
R	N

x	$\Delta_5\Delta_2(x)$
S	U
T	D
U	K
V	P
W	F
X	G

x	$\Delta_5\Delta_2(x)$
Y	T
Z	I

לפי הטלחה, אפשר לפרק את התמורה למחרורים שלה ואז קיבל את הפירוק למחרורים הבא:

$$\Delta_5 \Delta_2 = (\text{HO}) (\text{XG}) (\text{DJEYT}) (\text{MZIBL}) (\text{FVPRNW}) (\text{AQCSUK}) ,$$

כנדרש.

לפי המילה האופיינית הראשונה ברשימה, משפט ריבסקי I נקבע:

$$\sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 = \text{WWODEFS} \Rightarrow \sigma_3 = \text{O}, \sigma_6 = \text{S} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{O}) = \text{S} .$$

ז"א התמורה $\Delta_6 \Delta_3$ על האות W פולטת F. בעזרת השיטה זו על כל המילים האופייניות ברשימה נקבע את התמורות של כל האותיות:

$$\begin{aligned} \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{WWODEFS} \Rightarrow \sigma_3 = \text{O}, \sigma_6 = \text{S} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{O}) = \text{S} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{DLVQMF} \Rightarrow \sigma_3 = \text{V}, \sigma_6 = \text{F} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{V}) = \text{F} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{PEQIYH} \Rightarrow \sigma_3 = \text{Q}, \sigma_6 = \text{H} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{Q}) = \text{H} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{OQYFCJ} \Rightarrow \sigma_3 = \text{Y}, \sigma_6 = \text{J} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{Y}) = \text{J} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{RUUTKQ} \Rightarrow \sigma_3 = \text{U}, \sigma_6 = \text{Q} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{U}) = \text{Q} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{TASEQM} \Rightarrow \sigma_3 = \text{S}, \sigma_6 = \text{M} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{S}) = \text{M} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{VBRULE} \Rightarrow \sigma_3 = \text{R}, \sigma_6 = \text{E} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{R}) = \text{E} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{XONKHK} \Rightarrow \sigma_3 = \text{N}, \sigma_6 = \text{K} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{N}) = \text{K} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{MHGPOA} \Rightarrow \sigma_3 = \text{G}, \sigma_6 = \text{A} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{G}) = \text{A} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{SGMYXO} \Rightarrow \sigma_3 = \text{M}, \sigma_6 = \text{O} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{M}) = \text{O} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{JMKNZC} \Rightarrow \sigma_3 = \text{K}, \sigma_6 = \text{C} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{K}) = \text{C} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{GTACDP} \Rightarrow \sigma_3 = \text{A}, \sigma_6 = \text{P} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{A}) = \text{P} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{UNBJWX} \Rightarrow \sigma_3 = \text{B}, \sigma_6 = \text{X} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{B}) = \text{X} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{YDWMJB} \Rightarrow \sigma_3 = \text{W}, \sigma_6 = \text{B} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{W}) = \text{B} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{EIVZBF} \Rightarrow \sigma_3 = \text{V}, \sigma_6 = \text{F} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{V}) = \text{F} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{FSZWUW} \Rightarrow \sigma_3 = \text{Z}, \sigma_6 = \text{W} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{Z}) = \text{W} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{KYESTU} \Rightarrow \sigma_3 = \text{E}, \sigma_6 = \text{U} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{E}) = \text{U} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{LVIHYP} \Rightarrow \sigma_3 = \text{I}, \sigma_6 = \text{Y} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{I}) = \text{Y} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{QXCBGN} \Rightarrow \sigma_3 = \text{C}, \sigma_6 = \text{N} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{C}) = \text{N} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{JBPNLT} \Rightarrow \sigma_3 = \text{P}, \sigma_6 = \text{T} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{P}) = \text{T} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{AZJLIV} \Rightarrow \sigma_3 = \text{J}, \sigma_6 = \text{V} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{J}) = \text{V} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{ZCFRSL} \Rightarrow \sigma_3 = \text{F}, \sigma_6 = \text{L} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{F}) = \text{L} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{NKTVAHG} \Rightarrow \sigma_3 = \text{T}, \sigma_6 = \text{G} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{T}) = \text{G} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{CFDXVR} \Rightarrow \sigma_3 = \text{D}, \sigma_6 = \text{R} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{D}) = \text{R} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{IRLGNI} \Rightarrow \sigma_3 = \text{L}, \sigma_6 = \text{I} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{L}) = \text{I} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{BJXAEZ} \Rightarrow \sigma_3 = \text{X}, \sigma_6 = \text{Z} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{X}) = \text{Z} . \\ \sigma_1 \sigma_2 \sigma_3 \sigma_4 \sigma_5 \sigma_6 &= \text{HPHORD} \Rightarrow \sigma_3 = \text{H}, \sigma_6 = \text{D} \Rightarrow \Delta_6 \Delta_3 (\text{H}) = \text{D} . \end{aligned}$$

לפי התוצאות האלה נרשום את התמורה $\Delta_6 \Delta_3$ ביצוג טבלה בטלה הבאה:

x	$\Delta_6\Delta_3(x)$
A	P
B	X
C	N
D	R
E	U
F	L

x	$\Delta_6\Delta_3(x)$
G	A
H	D
I	Y
J	V
K	C
L	I

x	$\Delta_6\Delta_3(x)$
M	O
N	K
O	S
P	T
Q	H
R	E

x	$\Delta_6\Delta_3(x)$
S	M
T	G
U	Q
V	F
W	B
X	Z

x	$\Delta_6\Delta_3(x)$
Y	J
Z	W

לפי הטלחה, אפשר לפרק את התמורה למחרוזים שלה ואז נקבל את הפירוק למחרוזים הבא:

$$\Delta_6\Delta_3 = (\text{MOS}) (\text{CNK}) (\text{BXZW}) (\text{TGAP}) (\text{FLIYJV}) (\text{QHDREU}) ,$$

כנדרש.

ב)

נתונות לנו את התמורות הבאות

$$\Delta_4\Delta_1 = (\text{JNVU}) (\text{Z RTE}) (\text{GCXKS YMPI}) (\text{ALHOFWDQ B}) ,$$

$$\Delta_5\Delta_2 = (\text{HO}) (\text{X G}) (\text{D JEYT}) (\text{MZIBL}) (\text{F VPRNW}) (\text{AQCSUK}) ,$$

$$\Delta_6\Delta_3 = (\text{MOS}) (\text{CNK}) (\text{BXZW}) (\text{TGAP}) (\text{FLIYJV}) (\text{QHDREU}) .$$

ונתנו לנו שהtamורות הן בסדר ריבסקי. ז"א אם $(a_1 \ a_2 \ \dots \ a_k)(b_1 \ b_2 \ \dots \ b_k) \in \Delta_4\Delta_1$ אז:

$$b_1 = \Delta_1(a_k), \quad b_2 = \Delta_1(a_{k-1}), \quad \dots \quad , b_k = \Delta_1(a_1) .$$

אותו דבר מתקיים עבור $\Delta_5\Delta_2$ ו- $\Delta_6\Delta_3$.

נניח כי הטקסט MWORVZ הוצפן ע"י צופן אינגמה.

$$\sigma_1\sigma_2\sigma_3\sigma_4\sigma_5\sigma_6 = \text{MWORVZ} = \Delta_1(x_1)\Delta_2(x_2)\Delta_3(x_3)\Delta_4(x_4)\Delta_5(x_5)\Delta_6(x_6) .$$

נחשב את הטקסט הגלי $x_1x_2x_3x_4x_5x_6$ בעזרת משפט ריבסקי II באופן הבא:

אות #1

$$\Delta_4\Delta_1 = (\text{JNVU}) (\text{Z RTE}) (\text{GCXKS YMPI}) (\text{ALHOFWDQ B}) \xrightarrow{\text{משפט ריבסקי II}} H = \Delta_1(M)$$

לכן:

$$\sigma_1 = \Delta_1(x_1) = M \Rightarrow x_1 = \Delta_1(M) = H .$$

אות #2

$$\Delta_5\Delta_2 = (\text{HO}) (\text{X G}) (\text{D JEYT}) (\text{MZIBL}) (\text{F VPRNW}) (\text{AQCSUK}) \xrightarrow{\text{משפט ריבסקי II}} A = \Delta_2(W)$$

לכן:

$$\sigma_2 = \Delta_2(x_2) = W \Rightarrow x_2 = \Delta_2(W) = A .$$

אות #3

$$\Delta_6 \Delta_3 = (\text{MOS}) (\text{CNK}) (\text{BXZW}) (\text{TGAP}) (\text{FLIYJV}) (\text{QHDREU}) \xrightarrow{\text{משפט ריבסקי II}} N = \Delta_3(O)$$

לכן:

$$\sigma_3 = \Delta_3(x_3) = \text{O} \Rightarrow x_3 = \Delta_3(\text{O}) = \text{N} .$$

אות #4

$$\text{R} = \Delta_4 \Delta_1(\text{Z}) \Rightarrow \Delta_4(\text{R}) = \Delta_1(\text{Z}) = \text{U}$$

$$\sigma_4 = \Delta_4(x_4) = \text{R} \Rightarrow x_4 = \Delta_4(\text{R}) = \text{U} .$$

אות #5

$$\text{V} = \Delta_5 \Delta_2(\text{F}) \Rightarrow \Delta_5(\text{V}) = \Delta_2(\text{F}) = \text{K}$$

$$\sigma_5 = \Delta_5(x_5) = \text{V} \Rightarrow x_5 = \Delta_5(\text{V}) = \text{K} .$$

אות #6

$$\text{Z} = \Delta_6 \Delta_3(\text{X}) \Rightarrow \Delta_6(\text{Z}) = \Delta_3(\text{X}) = \text{A}$$

$$\sigma_6 = \Delta_6(x_6) = \text{Z} \Rightarrow x_6 = \Delta_6(\text{Z}) = \text{A} .$$

לכן התובה הסופית היא:

$$x_1 x_2 x_3 x_4 x_5 x_6 = \text{HANUKA} .$$

שאלה 4**שלב 1)** נרשום את התרדיויות של האותיות המופיעות בטקסט מוצפן:

A	7	N	0
B	4	O	12
C	26	P	4
D	22	Q	2
E	0	R	5
F	33	S	12
G	0	T	8
H	9	U	10
I	3	V	3
J	2	W	0
K	7	X	15
L	4	Y	15
M	3	Z	16

שלב 2) נרשום את האותיות הנפוצות ביותר:

- F מופיעה 33 פעמים.
- C מופיעה 26 פעמים.
- D מופיעה 22 פעמים.
- Z מופיעה 16 פעמים.
- Y, X מופיעות 15 פעמים.
- O, S מופיעה 12 פעמים.

שלב 3) ננסה למצוא את המפתח $(a, b) \in \mathbb{Z}_{26}$ של הכלל מצפן של הצופן אפייני

$$e_k(x) = ax + b ,$$

לכל $x \in \mathbb{Z}_{26}$ על ידי התאמות אותיותomi נפוצות.

• נניח כי
 $e \xrightarrow{e_k} F$, $t \xrightarrow{e_k} C$.

• ז"א
 $e_k(4) = 5$
 $e_k(19) = 2$.

• נציב b ונקבל
 $4a + b = 5$,
 $19a + b = 2$.

כעת נפתח את המערכת מעל:

$$\left(\begin{array}{cc|c} 4 & 1 & 5 \\ 19 & 1 & 2 \end{array} \right) \xrightarrow{R_2 \rightarrow R_2 - R_1} \left(\begin{array}{cc|c} 4 & 1 & 5 \\ 15 & 0 & -3 \end{array} \right) = \left(\begin{array}{cc|c} 4 & 1 & 5 \\ 15 & 0 & 23 \end{array} \right)$$

$$\xrightarrow{R_2 \rightarrow 15^{-1}R_2 = 7R_2} \left(\begin{array}{cc|c} 4 & 1 & 5 \\ 1 & 0 & 161 \end{array} \right) = \left(\begin{array}{cc|c} 4 & 1 & 5 \\ 1 & 0 & 5 \end{array} \right)$$

$$\xrightarrow{R_1 \rightarrow R_1 - 4R_2} \left(\begin{array}{cc|c} 0 & 1 & -15 \\ 1 & 0 & 5 \end{array} \right) = \left(\begin{array}{cc|c} 0 & 1 & 11 \\ 1 & 0 & 5 \end{array} \right)$$

$$.a = 5, b = 11$$

$$.k = (5, 11) \text{ אז המפתח gcd}(a, 26) = 1 \text{ תקין.}$$

- נבנה את הכלל מפענה עם המפתח המתתקבל:

$$\begin{aligned}
 d_k(y) &= a^{-1}(y - b) \bmod 26 \\
 &= 5^{-1}(y - 11) \\
 &= 21(y - 11) \bmod 26 \\
 &= 21y - 231 \bmod 26 \\
 &= 21y + 3 .
 \end{aligned}$$

שלב 4 ננסה לפענה את הטקסט מצפון עם הכלל מפענה

$y \in C$	B	D	H	S	C	Z	T	F	Z	X	O	Z	T	Z	C	F	A	A	D	Y
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	1	3	7	18	2	25	19	5	25	23	14	25	19	25	2	5	0	0	3	24
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	24	14	20	17	19	8	12	4	8	18	11	8	12	8	19	4	3	3	14	13
$x \in P$	y	o	u	r	t	i	m	e	i	s	l	i	m	i	t	e	d	d	o	n

$y \in C$	C	R	L	X	C	F	Z	C	O	Z	M	Z	Y	P	X	D	T	F	D	Y
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	2	17	11	23	2	5	25	2	14	25	12	25	24	15	23	3	19	5	3	24
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	19	22	0	18	19	4	8	19	11	8	21	8	13	6	18	14	12	4	14	13
$x \in P$	t	w	a	s	t	e	i	t	l	i	v	i	n	g	s	o	m	e	o	n

$y \in C$	F	F	O	X	F	X	O	Z	K	F	A	D	Y	C	O	Z	M	F	C	U
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	5	14	23	5	23	14	25	10	5	0	3	24	2	14	25	12	5	2	20
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	4	4	11	18	4	18	11	8	5	4	3	14	13	19	11	8	21	4	19	7
$x \in P$	e	e	l	s	e	s	l	i	f	e	d	o	n	t	l	i	v	e	t	h

$y \in C$	F	S	F	X	H	O	C	X	D	K	X	D	T	F	D	Y	F	F	O	X
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	18	5	23	7	14	2	23	3	10	23	3	19	5	3	24	5	5	14	23
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	4	17	4	18	20	11	19	18	14	5	18	14	12	4	14	13	4	4	11	18
$x \in P$	e	r	e	s	u	l	t	s	o	f	s	o	m	e	o	n	e	e	l	s

$y \in C$	F	X	C	U	Z	Y	J	Z	Y	P	A	D	Y	C	R	D	S	S	B	L
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	23	2	20	25	24	9	25	24	15	0	3	24	2	17	3	18	18	1	11
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	4	18	19	7	8	13	10	8	13	6	3	14	13	19	22	14	17	17	24	0
$x \in P$	e	s	t	h	i	n	k	i	n	g	d	o	n	t	w	o	r	r	y	a

$y \in C$	Q	D	H	C	C	U	F	K	H	C	H	S	F	S	F	T	F	T	Q	F
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	16	3	7	2	2	20	5	10	7	2	7	18	5	18	5	19	5	19	16	5
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	1	14	20	19	19	7	4	5	20	19	20	17	4	17	4	12	4	12	1	4
$x \in P$	b	o	u	t	t	h	e	f	u	t	u	r	e	r	e	m	e	m	b	e

$y \in C$	S	V	D	T	I	O	F	T	F	Y	C	X	K	D	S	P	F	C	C	U
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	18	21	3	19	8	14	5	19	5	24	2	23	10	3	18	15	5	2	2	20
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	17	2	14	12	15	11	4	12	4	13	19	18	5	14	17	6	4	19	19	7
$x \in P$	r	c	o	m	p	l	e	m	e	n	t	s	f	o	r	g	e	t	t	h

$y \in C$	F	Z	Y	X	H	O	C	X	A	D	Y	C	R	D	S	S	B	R	U	L
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	25	24	23	7	14	2	23	0	3	24	2	17	3	18	18	1	17	20	11
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	4	8	13	18	20	11	19	18	3	14	13	19	22	14	17	17	24	22	7	0
$x \in P$	e	i	n	s	u	l	t	s	d	o	n	t	w	o	r	r	y	w	h	a

$y \in C$	C	D	C	U	F	S	I	F	D	I	O	F	C	U	Z	Y	J	Z	K	B
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	2	3	2	20	5	18	8	5	3	8	14	5	2	20	25	24	9	25	10	1
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	19	14	19	7	4	17	15	4	14	15	11	4	19	7	8	13	10	8	5	24
$x \in P$	t	o	t	h	e	r	p	e	o	p	1	e	t	h	i	n	k	i	f	y

$y \in C$	D	H	X	H	V	V	F	F	A	Z	Y	C	U	Z	X	C	F	O	O	T
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	3	7	23	7	21	21	5	5	0	25	24	2	20	25	23	2	5	14	14	19
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	14	20	18	20	2	2	4	4	3	8	13	19	7	8	18	19	4	11	11	12
$x \in P$	o	u	s	u	c	c	e	e	d	i	n	t	h	i	s	t	e	1	1	m

$y \in C$	F	U	D	R	A	D	Y	C	K	D	S	P	F	C	C	D	U	L	M	F
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	20	3	17	0	3	24	2	10	3	18	15	5	2	2	3	20	11	12	5
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	4	7	14	22	3	14	13	19	5	14	17	6	4	19	19	14	7	0	21	4
$x \in P$	e	h	o	w	d	o	n	t	f	o	r	g	e	t	t	o	h	a	v	e

$y \in C$	K	H	Y
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	10	7	24
$x = d_k(y) \in \mathbb{Z}_{26}$	5	20	13
$x \in P$	f	u	n

שאלה 5

נניח כי $\pi : \Sigma \rightarrow \Sigma$ מחזור באורך k . ז"א הפירוק למחזוריים של π הוא:

$$\pi = (a_1 \ a_2 \ a_{k-1} \ a_k) ,$$

או, כפונקציה מעל Σ :

$$\pi(a_1) = a_2, \quad \pi(a_2) = a_3, \quad \dots \quad \pi(a_{k-1}) = a_k, \quad \pi(a_k) = a_1 .$$

אפשר לרשום את זה בביטוי יחיד:

$$\pi(a_i) = a_{(i \bmod k)+1} .$$

עבור π^2 :

$$\pi^2(a_1) = a_3, \quad \pi^2(a_2) = a_4, \quad \dots \quad \pi^2(a_{k-2}) = a_k, \quad \pi^2(a_{k-1}) = a_1, \quad \pi^2(a_k) = a_2 .$$

ובאותה מידת אפשר לרשום π^2 בביטוי יחיד:

$$\pi^2(a_i) = a_{((i+1) \bmod k)+1} .$$

באופן כללי לכל $j \geq 0$ טבעי:

$$\pi^j(a_i) = a_{((i+j-1) \bmod k)+1} .$$

מכאן נציב $j = k$:

$$\pi^k(a_i) = a_{((i+k-1) \bmod k)+1} = a_{((i-1) \bmod k)+1} = \begin{cases} a_i & : i < k \\ a_k & : i = k \end{cases} .$$

ז"א לכל $1 \leq i \leq k$

$$\pi^k(a_i) = a_i \Rightarrow \pi^k = \text{id}$$

כנדרש.

שאלה 6   תהי Σ אלפבית עברו $n = |\Sigma|$, וכי S_n האוסף של כל התמורות מעל Σ .

הטענה: אם $\Sigma \rightarrow \Sigma$ תמורה המקיים $\alpha\beta = \beta\alpha$ לכל $\alpha \in S_n$ ו- $\beta = \text{id}$

הוכחה:

נווכיח את הטענה דרך השיליה.

נניח בשלילה שקיימת תמורה $\text{id} \neq \alpha \in S_n$ כך ש- $\alpha\beta = \beta\alpha$ לכל $\beta \in S_n$.

מכיוון ש- $\text{id} \neq \alpha$ קיים $x \in \Sigma$ עבורו $y \neq x$ מתקיים $\alpha(x) = y$.

הטענה מתקינה לכל $\beta \in S_n$, אז היא מתקינה עבור התמורה הספציפית γ עבורה:

$$\gamma(y) = y , \quad \gamma(x) = z \neq x .$$

כלומר y נקודת שבת של γ ו- x נקודת זהה של γ .

מכיוון ש- $\alpha\gamma = \gamma\alpha$, אז עבור הנקודה x :

$$\alpha\gamma(x) = \gamma\alpha(x)$$

נציב $\gamma(x) = z$ ו- $\alpha(x) = y$

$$\alpha(z) = \gamma(y)$$

נציב שוב y ונקבל:
 $\alpha(z) = y$.

זאת אומרת $\alpha(z) = y$ וגם $y \neq z$. זאת אומרת α לא חד-חד ערכית, בסתיויה לכך שתמורה היא פונקציה חד-חד-ערכית.

שאלה 7

א) המפתח הציבורי הוא (b, n) . הפרמטר b כבר נתון בשאלת א' נשאר רק לחשב את n :

$$n = pq = 73 \times 31 = 2263 .$$

לכן המפתח הציבורי הוא

$$(b, n) = (107, 2263) .$$

כעת נחשב את המפתח הסודי (a, p, q) . הראשוניים p, q נתונים בשאלת א' נשאר רק לחשב את a לפי הנוסחה $\phi(n) \equiv a \pmod{\phi(n)}$, כאשר $\phi(n) = b^{-1} \pmod{n}$ והוא הפונקציית אוילר:

$$\phi(n) = \phi(pq) = (p-1)(q-1) = 72 \times 30 = 2160 .$$

לפיכך $107^{-1} \pmod{2160}$. נחשב את $a = 107^{-1} \pmod{2160}$ בעזרת האלגוריתם לאייר החופשי (ראו משפט ??):

Algorithm 1 האלגוריתם לאיבר ההופכי

```

1: Input: Integers  $A, B$  .
2:  $r_0 \leftarrow A$ 
3:  $r_1 \leftarrow B$ 
4:  $t_0 \leftarrow 0$ 
5:  $t_1 \leftarrow 1$ 
6:  $n \leftarrow 1$ 
7: while  $r_n \neq 0$  do
8:    $q_n \leftarrow \left\lfloor \frac{r_{n-1}}{r_n} \right\rfloor$ 
9:    $r_{n+1} \leftarrow r_{n-1} - q_n r_n$ 
10:   $t_{n+1} \leftarrow t_{n-1} - q_n t_n$ 
11:   $n \leftarrow n + 1$ 
12: end while
13:  $n \leftarrow n - 1$ 
14: if  $r_n \neq 1$  then
15:    $B$  has no inverse modulo  $A$ 
16: else
17:   return:  $t_n$   $\triangleright t_n = B^{-1} \pmod{A}$ 
18: end if

```

נשים $A = 23940, B = 47$. נאותחל את המשתנים של האלגוריתם:

$$\begin{aligned} r_0 &= A = 2160, & r_1 &= B = 107 , \\ t_0 &= 0 , & t_1 &= 1 . \end{aligned}$$

אזי האיטרציות של האלגוריתם הם כמפורט למטה:

$q_1 = 20$	$r_2 = 2160 - 20 \cdot 107 = 20$	$t_2 = 0 - 20 \cdot 1 = -20$	$:n = 1$
$q_2 = 5$	$r_3 = 107 - 5 \cdot 20 = 7$	$t_3 = 1 - 5 \cdot (-20) = 101$	$:n = 2$
$q_3 = 2$	$r_4 = 20 - 2 \cdot 7 = 6$	$t_4 = -20 - 2 \cdot (101) = -222$	$:n = 3$
$q_4 = 1$	$r_5 = 7 - 1 \cdot 6 = 1$	$t_5 = 101 - 1 \cdot (-222) = 323$	$:n = 4$
$q_5 = 6$	$r_6 = 6 - 6 \cdot 1 = 0$	$t_6 = -222 - 6 \cdot (323) = -2000$	$:n = 5$

לפיכך $107^{-1} \equiv 323 \pmod{2160}$. לכן התשובה הסופית בשביל a היא:

$$a = 323 .$$

ב) ראשית נרשום את הערכים של האותיות של הטקסט גלי (אנחנו מתعلמים מספרות הפרדה בין אותיות):

$$y = \text{DED} \rightarrow 343 .$$

בסייף הקודם קיבלנו את הפרמטרים $\phi(n) = 2160$, $n = 2263$, $q = 31$, $p = 73$, $b = 107$ ו $a = b^{-1} \pmod{n}$. $y = 343$ מוצפן $x = y^a \pmod{n}$. ונחשב את הטקסט המקורי שאליס שלחחה, על פי הכלל מפענה $x = y^a \pmod{n}$. בפרט אנחנו נחשב את x מהכלל מפענה זהה בעזרת האלגוריתם הבא:

$$\begin{aligned} x_1 &= \left[(y \pmod{p})^{a \pmod{(p-1)}} \right] \pmod{p}, \\ x_2 &= \left[(y \pmod{q})^{a \pmod{(q-1)}} \right] \pmod{q}. \end{aligned}$$

ואז פוטרים את המערכת הבאה בעזרת המשפט השאריות הסיני:

$$\begin{aligned} x &= x_1 \pmod{p}, \\ x &= x_2 \pmod{q}. \end{aligned}$$

$$y \pmod{p} = 343 \pmod{73} = 51 , \quad a \pmod{(p-1)} = 323 \pmod{70} = 43 .$$

לכן

$$x_1 = (y \pmod{p})^{a \pmod{(p-1)}} \pmod{p} = 51^{43} \pmod{73} = 10$$

$$y \pmod{q} = 343 \pmod{31} = 2 , \quad a \pmod{(q-1)} = 323 \pmod{30} = 23 .$$

לכן

$$x_2 = (y \pmod{q})^{a \pmod{(q-1)}} \pmod{q} = 2^{23} \pmod{31} = 8$$

התשובה הסופית ניתנת ע"י הפתרון למערכת הבאה:

$$\begin{aligned} x &= x_1 \pmod{p} = 10 \pmod{73} \\ x &= x_2 \pmod{q} = 8 \pmod{31} \end{aligned}$$

שניתן לפתור ע"י המשפט השאריות הסיני. נסמן

$$M = m_1 m_2 = (73)(31) = 2263 , \quad M_1 = \frac{M}{m_1} = 31 , \quad M_2 = \frac{M}{m_2} = 73 .$$

כעת נחשב $y_2 = M_2^{-1} \pmod{m_2} = 31^{-1} \pmod{73}$ ו $y_1 = M_1^{-1} \pmod{m_1} = 73^{-1} \pmod{31}$

נחשב את הפירוק אוקלידי של 73 ו- 31 בעזרת האלגוריתם המוכלל של אוקלידי, ומהפירוק אוקלידי נמצא את האיברים ההופכיים המודולריים באופן הבא. נסמן: $A = 73$, $B = 31$.

$$\begin{aligned} r_0 &= A = 73 , & r_1 &= B = 31 , \\ s_0 &= 1 , & s_1 &= 0 , \\ t_0 &= 0 , & t_1 &= 1 . \end{aligned}$$

$q_1 = \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor = 2$	$r_2 = 73 - 2 \cdot 31 = 11$	$s_2 = 1 - 2 \cdot 0 = 1$	$t_2 = 0 - 2 \cdot 1 = -2$	: $k = 1$ שלב 1
$q_2 = \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor = 2$	$r_3 = 31 - 2 \cdot 11 = 9$	$s_3 = 0 - 2 \cdot 1 = -2$	$t_3 = 1 - 2 \cdot (-2) = 5$	: $k = 2$ שלב 2
$q_3 = \left\lfloor \frac{r_2}{r_3} \right\rfloor = 1$	$r_4 = 11 - 1 \cdot 9 = 2$	$s_4 = 1 - 1 \cdot (-2) = 3$	$t_4 = -2 - 1 \cdot (5) = -7$	: $k = 3$ שלב 3
$q_4 = \left\lfloor \frac{r_3}{r_4} \right\rfloor = 4$	$r_5 = 9 - 4 \cdot 2 = 1$	$s_5 = -2 - 4 \cdot (3) = -14$	$t_5 = 5 - 4 \cdot (-7) = 33$	: $k = 4$ שלב 4
$q_5 = \left\lfloor \frac{r_4}{r_5} \right\rfloor = 2$	$r_6 = 9 - 4 \cdot 2 = 1$	$s_6 = 3 - 2 \cdot (-14) = 31$	$t_6 = -7 - 2 \cdot (33) = -73$	: $k = 5$ שלב 5

$$\gcd(A, B) = r_5 = 1 , \quad s = s_5 = -14 , \quad t = t_5 = 33 .$$

$$sA + tB = -14(73) + 33(31) = 1 .$$

לכן

$$73^{-1} \equiv -14 \pmod{31} \equiv 17 \pmod{31}$$

$$31^{-1} \equiv 33 \pmod{73} .$$

לכן

$$y_1 = M_1^{-1} \pmod{m_1} = 31^{-1} \pmod{73} \equiv 33 \pmod{73}$$

$$y_2 = M_2^{-1} \pmod{m_2} = 73^{-1} \pmod{31} \equiv 17 \pmod{73} .$$

$$\begin{aligned} y &= a_1 M_1 y_1 + a_2 M_2 y_2 \\ &= 10(31)(33) + 8(73)(17) \pmod{2263} \\ &= 4223186 \pmod{24257} \\ &= 2054 . \end{aligned}$$

לכן הטקסט המקורי הוא

$$x = 2054 \rightarrow \text{cafe} .$$

 שאלה 8 נפתרו מערכת זו באמצעות משפט השאריות הסיני. נסמן

$$x \equiv a_1 \pmod{m_1}$$

$$x \equiv a_2 \pmod{m_2}$$

$$x \equiv a_3 \pmod{m_3} .$$

כאשר

$$a_1 = 12 , \quad a_2 = 9 , \quad a_3 = 23 , \quad m_1 = 25 , \quad m_2 = 26 , \quad m_3 = 27 .$$

נחשב

$$M = m_1 m_2 m_3 = 17550 , \quad M_1 = \frac{M}{m_1} = 702 , \quad M_2 = \frac{M}{m_2} = 675 , \quad M_3 = \frac{M}{m_3} = 650 .$$

באמצעות הקוד פיתון שנמצא באתר המודל נחשב את ההופכיים

$$\begin{aligned} y_1 &= M_1^{-1} \bmod m_1 = 702^{-1} \bmod 25 = 13 , \\ y_2 &= M_2^{-1} \bmod m_2 = 675^{-1} \bmod 26 = 25 , \\ y_3 &= M_3^{-1} \bmod m_3 = 650^{-1} \bmod 27 = 14 . \end{aligned}$$

הפתרון (מודול M) הוא

$$\begin{aligned} x &= a_1 M_1 y_1 + a_2 M_2 y_2 + a_3 M_3 y_3 \bmod M \\ &= (12)(702)(13) + (9)(675)(25) + (23)(650)(14) \bmod 17550 \\ &= 470687 \bmod 17550 \\ &= 14387 . \end{aligned}$$

שאלה 9 ראשית נחשב את ההופçi המודולרי של 13 ביחס ל- 99 בעזרת האלגוריתם המכולל של אוקלידס באופן הבא.

נסמן: $a = 99, b = 13$

אתחול:

$$\begin{array}{ll} r_0 = a = 99 , & r_1 = b = 13 , \\ s_0 = 1 , & s_1 = 0 , \\ t_0 = 0 , & t_1 = 1 . \end{array}$$

$q_1 = 7$	$r_2 = 99 - 7 \cdot 13 = 8$	$s_2 = 1 - 7 \cdot 0 = 1$	$t_2 = 0 - 7 \cdot 1 = -7$	$:k = 1$ שלב
$q_2 = 1$	$r_3 = 13 - 1 \cdot 8 = 5$	$s_3 = 0 - 1 \cdot 1 = -1$	$t_3 = 1 - 1 \cdot (-7) = 8$	$:k = 2$ שלב
$q_3 = 1$	$r_4 = 8 - 1 \cdot 5 = 3$	$s_4 = 1 - 1 \cdot (-1) = 2$	$t_4 = -7 - 1 \cdot (8) = -15$	$:k = 3$ שלב
$q_4 = 1$	$r_5 = 5 - 1 \cdot 3 = 2$	$s_5 = -1 - 1 \cdot 2 = -3$	$t_5 = 8 - 1 \cdot (-15) = 23$	$:k = 4$ שלב
$q_5 = 1$	$r_6 = 3 - 1 \cdot 2 = 1$	$s_6 = 2 - 1 \cdot (-3) = 5$	$t_6 = -15 - 1 \cdot (23) = -38$	$:k = 5$ שלב
$q_6 = 2$	$r_7 = 2 - 2 \cdot 1 = 0$	$s_7 = -3 - 2 \cdot (5) = -13$	$t_7 = 23 - 2 \cdot (-38) = 99$	$:k = 6$ שלב

$$\gcd(a, b) = r_6 = 1 , \quad s = s_6 = 5 , \quad t = t_6 = -38 .$$

$$sa + tb = 5(99) - 38(13) = 1 .$$

לכן

$$13^{-1} \equiv -38 \pmod{99} = 61 \pmod{99} .$$

כעת נחשב את ההפכי המודולרי של 15 ביחס ל- 101 בעזרת האלגוריתם המוכלל של אוקלידס באופן הבא.

$$\text{נסמן: } a = 101, b = 15$$

אתחול:

$$r_0 = a = 101 , \quad r_1 = b = 15 ,$$

$$s_0 = 1 , \quad s_1 = 0 ,$$

$$t_0 = 0 , \quad t_1 = 1 .$$

$q_1 = 6$	$r_2 = 101 - 6 \cdot 15 = 11$	$s_2 = 1 - 6 \cdot 0 = 1$	$t_2 = 0 - 6 \cdot 1 = -6$	$:k = 1$
$q_2 = 1$	$r_3 = 15 - 1 \cdot 11 = 4$	$s_3 = 0 - 1 \cdot 1 = -1$	$t_3 = 1 - 1 \cdot (-6) = 7$	$:k = 2$
$q_3 = 2$	$r_4 = 11 - 2 \cdot 4 = 3$	$s_4 = 1 - 2 \cdot (-1) = 3$	$t_4 = -6 - 2 \cdot (7) = -20$	$:k = 3$
$q_4 = 1$	$r_5 = 4 - 1 \cdot 3 = 1$	$s_5 = -1 - 1 \cdot 3 = -4$	$t_5 = 7 - 1 \cdot (-20) = 27$	$:k = 4$
$q_5 = 3$	$r_6 = 3 - 3 \cdot 1 = 0$	$s_6 = 3 - 3 \cdot (-4) = 15$	$t_6 = -20 - 3 \cdot (27) = -101$	$:k = 5$

$$\gcd(a, b) = r_6 = 1 , \quad s = s_5 = -4 , \quad t = t_5 = 27 .$$

$$sa + tb = -4(101) + 27(15) = 1 .$$

לכן

$$15^{-1} \equiv 27 \pmod{101} .$$

$$13^{-1} \cdot 13x \equiv 61 \cdot 4 \pmod{99} \Rightarrow x \equiv 244 \pmod{99} = 46 \pmod{99}$$

$$15^{-1} \cdot 15x \equiv 27 \cdot 56 \pmod{101} \Rightarrow x \equiv 1512 \pmod{101} = 98 \pmod{101}$$

כעת נפתרו את המערכת

$$x = 46 \pmod{99} ,$$

$$x = 98 \pmod{101} ,$$

בעזרת המשפט השאריות הסיני.

נסמן

$$a_1 = 46, \quad m_1 = 99, \quad a_2 = 98, \quad m_2 = 101, \quad M = m_1 m_2 = 9999, \quad M_1 = \frac{M}{m_1} = 101, \quad M_2 = \frac{M}{m_2} = 99.$$

$$y_1 = M_1^{-1} \pmod{m}_1 = 101^{-1} \pmod{99} = 50, \quad y_2 = M_2^{-1} \pmod{m}_2 = 99^{-1} \pmod{101} = 50.$$

$$x = a_1 M_1 y_1 + a_2 M_2 y_2 \pmod{M} = 717400 \pmod{9999} = 7471.$$

 שאלה 10

(א) המפתח הציבורי הוא (b, n) נתון לנו $b = 31$.

$$n = pq = (37)(41) = 1517.$$

לכן המפתח הציבורי הוא: $(31, 1517)$

המפתח הסודי הוא: (a, p, q) . נתון בשאלת הפרמטר a נתון לפי הנוסחה:

$$a \equiv b^{-1} \pmod{\phi(n)},$$

כאשר $\phi(n)$ היא הפונקציה אוילר. מכיוון ש- $n = pq$ הם מספרים ראשוניים, אז:

$$\phi(n) = (p-1)(q-1) = (36)(40) = 1440.$$

לכן:

$$a \equiv b^{-1} \pmod{\phi(n)} \equiv 31^{-1} \pmod{1440}.$$

אנחנו נחשב את a באמצעות האלגוריתם המוכל של אוקלידס באופן הבא. נסמן $A = 1440, B = 31$

$$\begin{array}{ll} r_0 = A = 1440, & r_1 = B = 31, \\ s_0 = 1, & s_1 = 0, \\ t_0 = 0, & t_1 = 1. \end{array}$$

$q_1 = 46$	$r_2 = 1440 - 46 \cdot 31 = 14$	$s_2 = 1 - 46 \cdot 0 = 1$	$t_2 = 0 - 46 \cdot 1 = -46$	שלב $i = 1$
$q_2 = 2$	$r_3 = 31 - 2 \cdot 14 = 3$	$s_3 = 0 - 2 \cdot 1 = -2$	$t_3 = 1 - 2 \cdot (-46) = 93$	שלב $i = 2$
$q_3 = 4$	$r_4 = 14 - 4 \cdot 3 = 2$	$s_4 = 1 - 4 \cdot (-2) = 9$	$t_4 = -46 - 4 \cdot (93) = -418$	שלב $i = 3$
$q_4 = 1$	$r_5 = 3 - 1 \cdot 2 = 1$	$s_5 = -2 - 1 \cdot (9) = -11$	$t_5 = 93 - 1 \cdot (-418) = 511$	שלב $i = 4$
$q_5 = 2$	$r_6 = 2 - 2 \cdot 1 = 0$	$s_6 = 9 - 2 \cdot (-11) = 31$	$t_6 = -418 - 2 \cdot (511) = -1440$	שלב $i = 5$

לכז:

$$\gcd(A, B) = r_5 = 1 , \quad s = s_5 = -11 , \quad y = t_5 = 511 .$$

$$sA + tB = (-11)(1440) + (511)(31) = 1 .$$

מכאן

$$31^{-1} \equiv 511 \pmod{1440} .$$

$$\text{לכן } a = b^{-1} \pmod{\phi(n)} = 31^{-1} \pmod{1440} = 511$$

כעת נחשב את הtekסט המוצפן של הטקסט המקורי $x = \text{cbbi}$. הערכים של האותיות של המילה הן (בלי להתחשב בספרות הפרדה):

$$x = \text{cbbi} \rightarrow 1228 .$$

הtekסט מוצפן ניתן ע"י הכלל מצפי:

$$y = x^b \pmod{n} = 1228^{31} \pmod{1517} .$$

נשתמש בשיטת ריבועים:
היצוג בינארי של B הוא:

$$b = b_4b_3b_2b_1b_0 = 11111 .$$

האלגוריתם לשיטת הריבועים 2

```

1: Input: Integers  $x, b_0, \dots, b_k, n$  .
2:  $i \leftarrow 1$ 
3:  $z_0 \leftarrow x$ 
4: while  $i \leq k$  do
5:    $z_i \leftarrow z_{i-1}^2 \pmod{n}$ 
6: end while
7:  $i \leftarrow 1$ 
8:  $y \leftarrow x$ 
9: while  $i \leq k$  do
10:   if  $b_i = 1$  then
11:      $y \leftarrow z_i y \pmod{n}$ 
12:   end if
13: end while
14: return:  $y$                                     ▷  $y = x^b \pmod{n}$ 
```

שלב 1) בדוגמה שלנו החזקה היא

$$b = 31 = 16 + 8 + 4 + 2 + 1 = 1(2^4) + 1(2^3) + 1(2^2) + 1(2^1) + 1(2^0) .$$

אזי היצוג בינארי של b הוא

$$b = b_4b_3b_2b_1b_0 = 11111 .$$

שלב 2) נאותחל: $.z_0 = x = 1228$

$$\begin{aligned} z_1 &= z_0^2 \bmod n = (1228)^2 \bmod 1517 = 86 , \\ z_2 &= z_1^2 \bmod n = (86)^2 \bmod 1517 = 1328 , \\ z_3 &= z_2^2 \bmod n = (1328)^2 \bmod 1517 = 830 , \\ z_4 &= z_3^2 \bmod n = (830)^2 \bmod 1517 = 182 . \end{aligned}$$

שלב 3) נאותחל: $.y = x = 1228$

$b_1 = 1$	$y = z_1 y \bmod n = (86)(1228) \bmod 1517 = 935$
$b_2 = 1$	$y = z_2 y \bmod n = (1328)(935) \bmod 1517 = 774$
$b_3 = 1$	$y = z_3 y \bmod n = (830)(774) \bmod 1517 = 729$
$b_4 = 1$	$y = z_4 y \bmod n = (182)(729) \bmod 1517 = 699$

לכן השתובה סופיל להtekסט מוצפן הוא:

$$y = 699 \rightarrow \text{GJJ.}$$

(ג) כתבת בהינתן הטקסט מוצפן $y = 699$ נחשב את הטקסט הגלוי עם הכלל מפענה

$$x = y^a \bmod n .$$

בעזרת באlgorigisms הבא:

$$\begin{aligned} x_1 &= \left[(y \bmod p)^{a \bmod (p-1)} \right] \bmod p , \\ x_2 &= \left[(y \bmod q)^{a \bmod (q-1)} \right] \bmod q . \end{aligned}$$

ואז פותרים את המערכת הבאה בעזרת המשפט השאריות הסיני:

$$\begin{aligned} x &= x_1 \bmod p , \\ x &= x_2 \bmod q . \end{aligned}$$

ראשית נחשב את x_1 :

$$y \bmod p = 699 \bmod 37 = 33 , \quad a \bmod (p-1) = 511 \bmod 36 = 7 .$$

לכן

$$x_1 = (y \bmod p)^{a \bmod (p-1)} \bmod p = 33^7 \bmod 37 = 7 .$$

עכשו נחשב את x_2 :

$$y \bmod q = 699 \bmod 41 = 2 , \quad a \bmod (q-1) = 511 \bmod 40 = 31 .$$

לכן

$$x_2 = (y \bmod q)^{a \bmod (q-1)} \bmod q = 2^{31} \bmod 41 = 39 .$$

לבסוף השתובה סופית מתקבלת מהפתרון של המערכת הבא:

$$\begin{aligned} x = & x_1 \bmod p = 7 \bmod 37 \\ x = & x_2 \bmod q = 39 \bmod 41 \end{aligned}$$

אנחנו נפתרו את המערכת זו בעזרת המשפט השARINGOT היסיני.
נסמן: $m_2 = 41, a_2 = 39, m_1 = 37, a_1 = 7$.

$$M = m_1 m_2 = (37)(41) = 1517, \quad M_1 = \frac{M}{m_1} = 41, \quad M_2 = \frac{M}{m_2} = 37.$$

בשלב הבא אנחנו נחשב $y_1 = M_1^{-1} \bmod m_1 = 41^{-1} \bmod 37$ ו- $y_2 = M_2^{-1} \bmod m_2 = 37^{-1} \bmod 41$. לפיכך $(-9)(41) + (10)(37) = 1$. נקבעו לנו את הרמז: $41^{-1} \equiv -9 \pmod{37}$. לכן:

$$y_1 = M_1^{-1} \bmod m_1 = 41^{-1} \bmod 37 = 28.$$

באופן דומה אנחנו נחשב $y_2 = M_2^{-1} \bmod m_2 = 37^{-1} \bmod 41$ ולפי הרמז $37^{-1} \equiv 10 \pmod{41} \Leftrightarrow (-9)(41) + (10)(37) = 1$. לכן:

$$y_2 = M_2^{-1} \bmod m_2 = 37^{-1} \bmod 41 = 10.$$

לכן

$$\begin{aligned} x = & a_1 M_1 y_1 + a_2 M_2 y_2 \bmod M \\ = & 7(41)(28) + 39(37)(10) \bmod 1517 \\ = & 22466 \bmod 1517 \\ = & 1228. \end{aligned}$$

כנדרש.

שאלה 11

יש לבדוק 15 תווים בטקסט מוצפן ובtekst גליי. לכן הסדר הכי קטן של המטריצה של המפתח הוא 3. נבדוק אם קיים מפתח $k \in \mathbb{Z}_{26}^{3 \times 3}$ אשר באמצעות הטקסט מוצפן מתקבל מהתקסט גליי.

$x \in P$	t	h	e	f	u	t	u	r	e	i	s	g	o	o	d
$x \in \mathbb{Z}_{26}$	19	7	4	5	20	19	20	17	4	8	18	6	14	14	3
$y \in C$	F	O	P	B	V	F	W	D	F	C	C	G	M	A	T
$y \in \mathbb{Z}_{26}$	5	14	15	1	21	5	22	3	5	2	2	6	12	0	19

אם המפתח k הוא מטריצה של סדר 3×3 אז הכלל מצפין יהיה

$$e_k(x_1, x_2, x_3) = (x_1 \ x_2 \ x_3)k \bmod 26.$$

לכן ה-3 אותיות הראשונות של הטקסט מוצפן מההצפנה של ה-3 אותיות הראשונות של טקסט גליי, על פי הכלל מצפין של צופן היל כך:

$$(y_1 \ y_2 \ y_3) = (x_1 \ x_2 \ x_3)k \bmod 26.$$

באותה מידת הקבוצה השנייה של 3 אותיות של טקסט מוצפן ($y_4 \ y_5 \ y_6$) מתקבלת מההצפנה של הקבוצה השנייה של 3 אותיות של הטקסט המקורי:

$$(y_3 \ y_4 \ y_5) = (x_3 \ x_4 \ x_5)k \text{ mod } 26 ,$$

והקבוצה השלישי של 3 אותיות של הטקסט מוצפן ($y_7 \ y_8 \ y_9$) מתקבלת מההצפנה של הקבוצה השלישי של 3 אותיות של הטקסט המקורי:

$$(y_7 \ y_8 \ y_9) = (x_7 \ x_8 \ x_9)k \text{ mod } 26 .$$

אפשר לרשום את השלוש משוואות אלו כמשוואת מטריציאלית:

$$\begin{pmatrix} y_1 & y_2 & y_3 \\ y_4 & y_5 & y_6 \\ y_7 & y_8 & y_9 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_1 & x_2 & x_3 \\ x_4 & x_5 & x_6 \\ x_7 & x_8 & x_9 \end{pmatrix} k .$$

כדי לבודד את k נכפיל במטריצה ההופכית של $\begin{pmatrix} x_1 & x_2 & x_3 \\ x_4 & x_5 & x_6 \\ x_7 & x_8 & x_9 \end{pmatrix}$ מצד שמאל ונקבל את הביטוי

$$\begin{pmatrix} x_1 & x_2 & x_3 \\ x_4 & x_5 & x_6 \\ x_7 & x_8 & x_9 \end{pmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} y_1 & y_2 & y_3 \\ y_4 & y_5 & y_6 \\ y_7 & y_8 & y_9 \end{pmatrix} = k .$$

נתיב $x_1 = 19, x_2 = 7, x_3 = 4, x_4 = 5, x_5 = 20, x_6 = 19, x_7 = 20, x_8 = 17, x_9 = 4$
ונציב $:y_1 = 5, y_2 = 14, y_3 = 15, y_4 = 1, y_5 = 21, y_6 = 5, y_7 = 22, y_8 = 3, y_9 = 5$

$$k = \begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} 5 & 14 & 15 \\ 1 & 21 & 5 \\ 22 & 3 & 5 \end{pmatrix} .$$

נחשב את המטריצה ההופכית של $X = \begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix}$ בעזרת נוסחת קריימר:

$$X^{-1} = |X|^{-1} C^t$$

כאשר C המטריצה של קופקטוריים. תחילת נמצאת הדטרמיננטה:

$$|X| = -3357 \text{ mod } 26 = 23 , \quad |X|^{-1} \text{ mod } 26 = 23^{-1} \text{ mod } 26 = 17 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{11} = (-1)^{1+1} \begin{vmatrix} 20 & 19 \\ 17 & 4 \end{vmatrix} \text{ mod } 26 = -243 \text{ mod } 26 = 17 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{12} = (-1)^{1+2} \begin{vmatrix} 5 & 19 \\ 20 & 4 \end{vmatrix} \text{ mod } 26 = 360 \text{ mod } 26 = 22 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{13} = (-1)^{1+3} \begin{vmatrix} 5 & 20 \\ 20 & 17 \end{vmatrix} \bmod 26 = -315 \bmod 26 = 23 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{21} = (-1)^{2+1} \begin{vmatrix} 7 & 4 \\ 17 & 4 \end{vmatrix} \bmod 26 = 40 \bmod 26 = 14 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{22} = (-1)^{2+2} \begin{vmatrix} 19 & 4 \\ 20 & 4 \end{vmatrix} \bmod 26 = -4 \bmod 26 = 22 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{23} = (-1)^{2+3} \begin{vmatrix} 19 & 7 \\ 20 & 17 \end{vmatrix} \bmod 26 = -183 \bmod 26 = 25 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{31} = (-1)^{3+1} \begin{vmatrix} 7 & 4 \\ 20 & 19 \end{vmatrix} \bmod 26 = 53 \bmod 26 = 1 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{32} = (-1)^{3+2} \begin{vmatrix} 19 & 4 \\ 5 & 19 \end{vmatrix} \bmod 26 = -341 \bmod 26 = 23 .$$

$$\begin{pmatrix} 19 & 7 & 4 \\ 5 & 20 & 19 \\ 20 & 17 & 4 \end{pmatrix} \Rightarrow C_{33} = (-1)^{3+3} \begin{vmatrix} 19 & 7 \\ 5 & 20 \end{vmatrix} \bmod 26 = 345 \bmod 26 = 7 .$$

$$C = \begin{pmatrix} C_{11} & C_{12} & C_{13} \\ C_{21} & C_{22} & C_{23} \\ C_{31} & C_{32} & C_{33} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 17 & 22 & 23 \\ 14 & 22 & 25 \\ 1 & 23 & 7 \end{pmatrix} .$$

$$\text{adj}(X) = C^t = \begin{pmatrix} 17 & 14 & 1 \\ 22 & 22 & 23 \\ 23 & 25 & 7 \end{pmatrix} .$$

$$X^{-1} = |X|^{-1} \text{adj}(X) = 17 \begin{pmatrix} 17 & 14 & 1 \\ 22 & 22 & 23 \\ 23 & 25 & 7 \end{pmatrix} \bmod 26 = \begin{pmatrix} 289 & 238 & 17 \\ 374 & 374 & 391 \\ 391 & 425 & 119 \end{pmatrix} \bmod 26 = \begin{pmatrix} 3 & 4 & 17 \\ 10 & 10 & 1 \\ 1 & 9 & 15 \end{pmatrix}$$

$$\begin{aligned}
 k &= X^{-1}Y \pmod{26} \\
 &= \begin{pmatrix} 3 & 4 & 17 \\ 10 & 10 & 1 \\ 1 & 9 & 15 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 5 & 14 & 15 \\ 1 & 21 & 5 \\ 22 & 3 & 5 \end{pmatrix} \pmod{26} \\
 &= \begin{pmatrix} 393 & 177 & 150 \\ 82 & 353 & 205 \\ 344 & 248 & 135 \end{pmatrix} \pmod{26} \\
 &= \begin{pmatrix} 3 & 21 & 20 \\ 4 & 15 & 23 \\ 6 & 14 & 5 \end{pmatrix}.
 \end{aligned}$$